

NGHIÊN CỨU
QUYỀN TRẺ EM VÀ THỰC TRẠNG BẢO VỆ QUYỀN CỦA NHÓM
TRẺ XUNG ĐỘT VỚI PHÁP LUẬT TẠI KHU VỰC MIỀN TRUNG

TÓM TẮT

Từ năm 1992, khi Việt Nam chuyển đổi sang nền kinh tế thị trường đã tạo ra những tác động nhất định, trẻ em cũng là đối tượng chịu sự tác động mạnh mẽ của quá trình này. Những năm gần đây, trẻ em có khuynh hướng tham gia sớm vào các hoạt động xã hội, đặc biệt là các em trong các gia đình có điều kiện kinh tế khó khăn, gia đình có cha mẹ ly hôn, gia đình cha mẹ bận làm ăn. Trẻ em tham gia sớm vào các hoạt động xã hội trong khi có sự phát triển chưa toàn diện cả về thể chất lẫn tinh thần đã làm các em dễ vướng vào xung đột với pháp luật. Quyền của trẻ em xung đột với pháp luật đã không được thực thi một cách đầy đủ, nhiều quy định để bảo vệ quyền của nhóm trẻ em này vẫn chưa đi vào thực tế. Điều này đòi hỏi cần có những góc nhìn xác thực về hiện trạng trẻ xung đột với pháp luật, các nguyên nhân dẫn đến hiện trạng và các khoảng trống trong cơ chế thực thi quyền được bảo vệ của trẻ em.

Nghiên cứu này tập trung xem xét những hành vi vi phạm pháp luật phổ biến được thực hiện bởi trẻ em cũng như hậu quả của những hành vi này đối với 03 nhóm trẻ em liên quan là nhóm trẻ em trực tiếp thực hiện, nhóm trẻ em là nạn nhân và nhóm trẻ em là nhân chứng. Nghiên cứu cũng phân tích nguyên nhân dẫn đến các hành vi vi phạm pháp luật và đánh giá thực trạng thực thi việc bảo vệ quyền của trẻ em khi trẻ xung đột với pháp luật. Gần 300 học sinh trong độ tuổi 13 đến 15 tuổi đang theo học tại các trường cơ sở trung học đóng trên địa bàn của 03 tỉnh khu vực miền Trung là tỉnh Thừa Thiên Huế, Đà Nẵng và Quảng Nam đã được phỏng vấn. Đồng thời, đã tham vấn 20 chuyên gia, cán bộ hoạt động trên các lĩnh vực liên quan đến việc bảo vệ quyền trẻ em xung đột với pháp luật.

Kết quả nghiên cứu cho thấy có 03 nhóm vi phạm phổ biến mà trẻ em thường hay thực hiện là; nhóm xâm phạm trật tự công cộng (bao gồm gây rối trật tự công cộng và cố ý gây thương tích); nhóm tội phạm nghiêm trọng (bao gồm giết người, cướp tài sản và hiếp dâm); nhóm các tội phạm khác (đánh bạc, buôn bán sử dụng ma túy). Trong đó nhóm tội phạm xâm phạm trật tự công cộng là phổ biến nhất. Trong số 300 em được phỏng vấn thì có 11% đã từng vi phạm pháp luật. Đối với các em là nạn nhân thì có 20% các em được hỏi cho rằng các em đã từng là nạn nhân của các hành vi bạo lực và vi phạm trật tự giao thông. Các hành vi liên quan đến bạo lực thể chất và tinh thần trong nhà trường mà các em đã từng phải chịu đựng bao gồm hành vi đánh nhau, nói xấu & chửi mắng, sao nhãng, và tuyên truyền văn hóa phẩm đồi trụy. Hành vi đánh nhau thường được thực hiện đối với cả với nam và nữ và có xu hướng đánh nhau “hội đồng”. Hành vi nói xấu nhau và chửi mắng nhau cũng khá phổ biến, đặc biệt là trên mạng xã hội. Hành vi sao nhãng bạn bè cũng có xảy ra cụ thể là một số học sinh tụ tập, kết hợp thành nhóm và tránh xa, bỏ mặc một số học sinh khác. Ngoài ra còn có hiện tượng tuyên truyền các văn hóa phẩm không phù hợp cũng đã và đang được thực hiện khá phổ biến. Có những trường hợp trẻ em là nạn nhân của hành vi trái pháp luật rơi vào trạng thái âu lo, trầm cảm, không tập trung vào việc học, dẫn đến kết quả học không tốt, trường hợp xấu nhất là trẻ tự vẫn. Đối với nhóm trẻ em là nhân chứng, tức là những người đã chứng kiến các hành vi bạo lực thể chất và tinh thần thì có đến 40-50% học sinh được phỏng vấn đều cho là các em đã từng là nhân chứng. Các hành vi vi phạm pháp luật mà các em chứng kiến diễn ra trong trường học, tại gia đình và bên ngoài trường. Trẻ em là nhân chứng có khuynh hướng cô lập mình với môi trường bên ngoài, mất niềm tin vào những giá trị tốt đẹp (vấn đề này càng trầm trọng hơn ở những trẻ là nạn nhân của bạo lực hoặc bị xâm hại danh dự, nhân phẩm)... Cho dù các em học sinh là nạn nhân hay là nhân chứng của các hành vi bạo lực thì cũng có thể phát triển hành vi bạo lực khi trưởng thành. Cả ba nhóm đối tượng là trẻ em là nạn nhân, trẻ em là nhân chứng và trẻ em là người thực hiện hành vi vi phạm pháp luật nếu không được kiểm soát đều có nguy cơ coi thường, trốn tránh pháp luật và gia tăng tần suất và quy mô hành vi liên quan đến bạo lực tinh thần và thể chất.

Quyền được bảo vệ của trẻ em xung đột trực tiếp và gián tiếp với pháp luật đã không được thực thi đầy đủ. Thiếu sự hỗ trợ, quan tâm kịp thời, đầy đủ, hiệu quả từ các cơ quan, tổ chức, người có thẩm quyền, xã hội và gia đình khi trẻ em rơi vào trạng thái xung đột với pháp luật đã làm cho tình trạng bạo lực thêm trầm trọng. Do vậy, để bảo vệ tốt hơn quyền của trẻ em xung đột với pháp luật cũng như ngăn chặn hành vi bạo lực về thể xác và tinh thần, trong thời gian đến cần tiếp tục hoàn thiện quy định về pháp luật, hoàn thiện về thiết chế, cơ chế vận hành và phối hợp giữa các cơ quan liên quan.